

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Ш О Д У Н А В К А

Бр. 40.

Београдъ 1. Октобра.

1848.

ЧОВЕЧЕСКО БЛАГО.

Стани коло, кудъ си занѣяло,
 Куда людско благо занѣяло,
 Заръ невидишь пучина гди гледи,
 И паклено царство гди ти бледи,
 Глатке шпиче хоће да положи,
 И на юришь сатани те клони;
 Духъ времена текъ те угладио,
 А на трудномъ броду поставио,
 Кой односи дрвѣ и каменѣ,
 Што т' природа даде то знаменѣ,
 За кое се людске силе троше,
 Глатко тебе к'о што треба сврше,
 Па текъ што те пресадише мало,
 Претит' поче к'о да си пропадо.
 Та не презари людске труде лудо,
 Стргоглавъ се не сатири худо,
 Връ ље време собомъ донѣсти,
 И хиљаде године пронети,
 Кадъ бешъ признат' да си претарено,
 И у срцу своме прегорено,
 Кое с' лако помладити неће,
 Макаръ да се Божиомъ рукомъ креће.

Милованъ Николићъ.

МАЛО ЗРЦАЛО СЛАВЯНСТВА.

(Изъ словачке читанке преведено.)
 (Продуженіе.)

Гдѣ су се населили Славяни у Европи?

Предци славянски потомака населявајући се по такимъ предѣлима, изъ кои други народи изиђоше, заузели су у Европи неизмѣрно то

пространство земљъ, лежеће међу моремъ славянскимъ (блатнымъ) и ядранскимъ (адриатичкимъ), међу горама татранскимъ, рѣкомъ Дономъ, горњомъ Волгомъ, и околинама Фина, за мѣстомъ Новымъ-градомъ.

Кое быше Славяна прво име?

Древно и свеобщте Славяна име инострано или туђе быше Венди или Винди (т. е. Инди), домаће пакъ Спори или Срби.

Одъ кудъ то име Славъ, Славянь, Слованъ долази?

Име Славянь доводе учени одъ старе богинѣ „Слава“, кою наши предци почитоваху, и коя јошъ данъ данасъ у некимъ народнимъ пѣсмама споминѣ се и слави; истымъ начиномъ одъ рѣчи „славни (словути)“, зато што наши предци славнима догађајима се прославише, и своимъ ратованјемъ славу себи стекоше; Славакъ и Словакъ, Славянь и Слованъ е то сведно, само што е сно прво старіе. (О чему читай у књижи: Слава Бохинѣ одъ Јована Коллара.)

Е ли великій народъ Славянский?

Да богме, najveћий и najveћше людји бројни у Европи е народъ Славянский, ербо га се свега скупа 80 милиона брои, скоро десетый део колѣна людскога, кои половицу Европе, трећину Азіе и приличну часть Америке заузима.

Какое мѣсто заузимаю Славяни у исторіи човѣчанства?

У исторіи човѣчанства заузимаю Славяни мѣсто знаменито. Одъ давна се они находише у реду стално населѣны народа, различни одъ скитајући се или пастирски людји, и дођоше до

таковога ступня изображености, какавъ непо-
кварени народи наравно течаемъ времена сами
собомъ достигну.

*Одъ какове нравствене вредности быше Сла-
вяни?*

Прирођену вредность Славяна сами непри-
тели похваляю; по нѣовимъ свѣдочанствима
простота безъ злобе и лукавства, искреность и
прїятность быше владаюћи знаци нѣове нрав-
ствене вредности; коимъ духомъ и нѣовъ вѣро-
законъ, права, обичаи и самъ начинъ живлѣня
свуда надануть быше.

Какавъ быше домаћий животъ Славяна?

Славяна домаћий животъ означаво се е мно-
гима тихимъ крѣпостима; они су были радни и
умѣрени, кротки и побожни люди, а невини дру-
жевы веселя любители.

*Кои быше найпоглавитіи у Славяна живлѣня
начинъ?*

У Славяна найпоглавитіи живлѣня начинъ бы-
ше ратарскій и господарскій, као првый и глав-
ный нѣговъ живаль, изъ коегъ текъ сви остали
произтекоше; све у нѣи смѣраше къ тому на-
стояню и све нѣму примѣрно быше.

*Да ли иладоше каква пребывалишта, у коима
су пребывали?*

Славяни су градили куће и у нѣима пребы-
вали. Начинъ пакъ како су куће градили, при-
кладанъ быше земљодѣлству; у знаменитой да-
льни еданъ одъ другога тако, да свака родби-
на у среди свои поля и добара обываваше.

*Осимъ земљодѣлства, чимъ се јошъ Славяни
занимаху?*

Осимъ земљодѣлства занимаху се Славяни
и съ обртности или занатомъ, по имену пакъ за-
натомъ тесарскимъ, ковачкимъ, градіочкимъ, бро-
дарскимъ, кожухарскимъ, рудокопѣмъ и сликар-
ствомъ, и свуда несвакдащню вѣштину стекоше,
зашто ѿ не само Авари него и исти Грци къ
грађевню и оправляню бродова употребљаваху.

*Поредъ тога чимъ су се јошъ Славяни за-
нимали?*

Поредъ мирногъ земљодѣлства ранѣимъ
пчела; пастирствомъ и ловомъ; Славяни покази-
ваху свуда наклоность къ замѣни и трговини,
тако, да јошъ у најстарія времена велика часть
трговачкогъ обрта међу Азіомъ и Европомъ у
нѣовимъ рукама се налазаше.

Чимъ су именовито трговали Славяни?

Именовито жутымъ ћелибаромъ трговина изъ
почетка само у славянскимъ рукама е была; по-
добно одъ Славяна курузъ, жито, медъ, восакъ,
дрвени производи и т. д. къ иныма, одъ ины у
замѣну къ нѣима злато, сребро, свила, оружѣ и
т. д. извозило и увозило се е, што се догађало
особито на Дѣспру, Березини и мору славян-
скомъ.

*Каква быше за Славяне послѣдица одъ тр-
говине?*

Властита послѣдица одъ трговине быше та
за Славяне, што постаде у нѣи у обыльномъ брою
трговачки мѣста, коя, одъ како се памти, узвы-
сише се на знаменито становништво, богатство и
обртность. Мѣста пакъ та по створу землѣ,
равне и шумовите, быше већомъ страномъ
дрвена.

*Кои быше за стары времена најславнија мѣста
славянска?*

Мѣста, буди по трговини, буди по вѣроза-
кону славна, была су слѣдећа: Орекунда (Арко-
на), Винета, Юлинъ или Волинъ, Ретра, Стари-
градъ (Алтенбургъ), Дѣвино (Магдебургъ), Нови-
градъ, Кіевъ и т. д.

(Продужиће се.)

СРБСКА НАРОДНА ПРИПОВѢДКА

(Саобштїо Г. Протвѣъ.)

У некомъ месту живила нека одвећъ опа-
на жена, кою су три мужа узимала, али су е
сва тројица поради нѣне опачине и цандрљиво-
сти пустити морала. Случайно у истомъ месту
остане некій врло добро стоѣћий и врстный чо-
векъ удовъ; онъ почне поговарати, да ће ов
распуштеницу да проси за жену; — знаюћи нѣ
гови прїатели, суседи и сродници, да е она од-
већъ рѣва жена, и желећи му као своемъ чове-
ку добра, сви су га одъ те намере одвраћали
али ништа успѣли нису. Онъ пошлѣ едног
свогъ прїателя, да ову жену пита: оће ли он
за нѣга поћи, коя га даде къ себи дозвати, и
поче му овако говорити: „Брате! ты си рад
да се я и ты узмемо, али ты треба да знашь,
да я имамъ свакога месеца четири зле ћуди; ако
ми се дакле обећашъ, да ћешъ ме у време мо-

худливости трпяти, да я све чинимъ, што годъ ошу, а ѿ поћи радо за тебе? Саслушавши ово прошениеъ, одговори їой, да ѿ онъ нѣне четири худливости отрпяти, но да ѿ она едну, нѣму едномъ у месецу дана случаваюшу се худливість отрпяти дужна быти. Она помысли: кадъ онъ може мов четири, зашто небы я едну нѣгову отрпила, и тако се обеѿа да ѿ га трпяти. Они се дакле по учинѣной овако погодби до неколико дана венчаю, и жена застаїошъ првый данъ покаже свою злу худъ, поче викати, туѿи децу, лупати лонце и т. д.; ништа, человекъ сиромѣ трпи, отрпи едну, другу, треѿу и четврту худливість. Кадъ проѿе мѣсець дана и человекъ отрпи четири женине худливости, онда їой каже: „Е жено! Садъ е моя худливість наступила, зато ты треба да трпишъ све, што годъ я ошу, свлачи се дакле гола нага.“ Жена се почне чудити томе зактеваню нѣна мужа, но видеѿи да онъ одъ намере свое не одступа и знаюѿи постоеѿу погоду, свуче се, а человекъ узе камцию, на све по нѣой уздужъ и пошреко. Бадава е сирота жена дрекала, тужила, молила и плакала, человекъ единако бѣе крвнички, докъ нѣ сва у крви была, на онда е свали у перину и одма дозове лекара, кои дошавши запыта га: „шта е то?“ Человекъ му искаже нѣїову погоду, замоливши га при томъ, да онъ одсада и самъ, не чекаюѿи да га зове, како мѣсець истече, нѣговой куѿи доѿе, даму жену лечи. Кадъ жена оздрави, запыта е мужъ: „Очень ли и садъ, жено, злу худъ имати?“ „Яо за Бога мани се више! Остави ты твою едну злу худъ, а ѿ све четири мов оставити.“ —

О НЕКИМЪ ГРАДОВИМА, ГРАДИЊИМА, ЗАМЦИМА И МЪСТИМА У БОСНИ.

(Саобштію Вен. Вороцкій.)

Клобукъ, градъ (варошь), кодъ кога се рѣка Прибиньчица, коя извире изъ горе Маратовиѿ, у рѣку претвара. То е мѣсто некада было намастырь, и садъ е една турска воена поста, на коїой се три аге у правлѣнїю сваке четврти године измѣною.

Прусѣцъ, старый замокъ близу Херцеговине и собствене Босне, скоро у развалинама.

Скопѣ, два сѣта одъ Прусѣца на сѣвероистоку, старый замокъ, їошъ данасъ доста прилично тврдъ.

Унацъ, горный и долный, на млаѿаной (т. е. гди извире) Уни рѣци.

Петровацъ, стара тврдина 4 сѣта одъ Унца.

Островица, градиѿ, лежи на Уни рѣци, кодъ кога се находе воденице за баруть.

Каменградъ, градиѿ са ливанѣмъ танета.

Острошацъ, са едномъ турскомъ граничномъ постомъ.

Кладушъ, градиѿ, на лѣвомъ берегу рѣке Уне, старимъ обкопима окружень.

Приборъ, замокъ, у комъ еданъ паша заповѣда. Само еданъ сѣтъ одъ тога лежи другїй тврдый замокъ, мѣсто са развалинама и предзидїяма противъ неприятели снабдѣвено.

Каменска, на лѣвомъ берегу рѣке Санѣ, кодъ коѣ има еданъ мостъ, То минъ названный.

Зворникъ и Яни есу найзнатнїя мѣста на лѣвомъ берегу. Фотша и Вишеградъ на десномъ берегу рѣке Дрине лежеѿа.

Гуровскїй о панславизму.

Свеобште славенске новине, на нѣмачкомъ езыку у Бечу излазеѿа, садржаваю подъ горнымъ насловомъ слѣдуюѿий чланакъ: „Подъ заглавїемъ: „Le Panславизме, ses veritables éléments: religieux, sociaux, philosophiques et politiques par le Comte Adam Gurowski,“ изишло е занимливо едно списанїе, коѣ е може быти подъ рускимъ влїанїемъ, а може быти и безъ тога, изъ чисте природне наклоности за Русїю и нѣну будуѿность одъ едного бѣгунца изъ руске Польске врло пробитачно за Русїю израѿено. Ово е збильомъ знаменито! Еданъ одъ рускога правительства прогнанный Полякъ прїятельствуе са Русїомъ, ревнуя противъ уквартелны вѣщества западнѣга надри-изображена у развїюѿемъ се течаю славенства, и хоѿе да се овому нѣговъ собственыи животъ, кои шити одъ французскога нити одъ нѣмачкога да се обраѿава или прикалами, обезбѣди. И будуѿи да се то собствене славенскога народа нарочито налази: то мысли еписатель, да се мора сва свеславенштина нѣой придружити и такимъ образомъ свеславенство образovati. Онъ жели, да се то слободно и на користъ слободе уради, да бы тимъ и Руси себе ослободили и мы сеѿи у овомъ савднѣнїи

Славена къ едномъ меѹсобномъ, собстеномъ, на западу юшь не доживльномъ животу она емства прибавили, коя како измеѹу насъ самы тако и противу иностране опасности потребуемо. Многа су у овой кнѹзиз добра прагматичка примѹчаня, одъ кои едно овдѹ почитаемоу читателю наводимо :

„Панславизамъ мора самъ собомъ уздигнути се, ако хоће да право граѹанства постигне. Онъ не треба да за наклоности и припознаванѹ просячи, него мора са повелителнымъ гласомъ дозывать се: „овдѹ самъ!“ Повѹстница не познае друга права, осимъ оны, коя себи човекъ самъ прибави и изъ многовидны бореня истргне. Оно, што се помоѹи записника направи, исчезне средствомъ мача. Тко себе освѹћа Славяниномъ, овай се не труди уступльняма своя незастарѹла права задобити: већъ ће нѹи на степенъ државный подигнути. Ова права не задобяю се милошћу, но мора себе човекъ освѹстити и она умѹти на престолъ уздигнути . . . Право е увѹкъ са дѹломъ скопчано, ербо дѹло е животъ.“

Почемъ смо у кратко намышляй Гуровскога и нѹгово миѹнѹе о начину, како се има панславизамъ уважити, разумѹли, праштамо се одъ почитаемога читателя, тyme задовольни, што смо позорность нѹгову на едно дѹло привукли, коимъ се она за свакога Славянина много занимава умысао: братскога саядинѹя свѹю славенски народа у едну цѹлость, на особитый начинъ са подлиношћу описива.

А.

ОПОМЕНА Г. БЕРКЛЕРУ, *)

момъ прѹятелю, Хрваћанину.

Нашъ е станакъ часкомъ быо,
Ал' пунъ сбора сродственога,
И уздисай свакиј мио,
К'о стресъ духа умственога!

И предъ зоромъ, и предъ чаюмъ,
Едну мыс'о, едну желю,

*) Оношь прианкомъ, вада самъ задный путь изъ Црне Горе дошавши съ нѹамъ и съ другимъ официрима, любороднимъ Славенима, у Котору састало се.

Явну свуда, нѹшто, таюмъ —
Любородно чтисмо, велю!

Ту и угледъ браће сродне,
Србъ и Хрватъ, Чехъ и Словакъ,
Как' бы могли дати плодне
Радиности, чусмо, домахъ!

Е л' што желит' ту остало
Домородцу, я те пытамъ? —
Само друштво да б' постало
Више нег' е, да с' не штипам'! . . .

Да, на калупъ овай еданъ
Тешко ѹ слити свѹю срдца, —
Ал' ни пушт'мо слоге мейданъ,
Докле ирзость съ глупымъ врца! . . .

Само хран'те, као досады,
Народности наше драго,
Яче ћемо и мы посады,
Да на едно здружимъ благо. —

То одъ срдца, к'о што знадешъ,
Исходи ми желна рѹечъ,
И ты ову да не крадешъ,
Твога нѹдра я знамъ илѹечъ. —

Овай завѹтъ, вѹчно, обштый
Меѹу нама нег' постане!
И крозь народъ, као мошти,
Да с' уводи намъ свештане! . . .

Едне мысли, едно срдце,
Докучи ће на то сврху —
К'о и била свако зрнце,
Само сложно ход'мо къ врху!

По томъ, съ Богомъ оstay, друже!
Докъ и опетъ духъ подкрѹпим'
Съ милымъ сборомъ, когъ намъ руже
Зивистльни умомъ слѹпымъ . . .

А и оногъ драгогъ попа,
Поздрави ми србскимъ жаромъ!
Когъ при гласу ноћногъ топа,
Онда — за садъ — любя' съ маромъ. —

У Србскомъ Београду.

Б. Срдвѹъ.

Учредникъ Милошъ Поповиѹъ.

Печатано Правителственой Книгопечатни у Београду.